

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

EKEV • עקב

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.
"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaşım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilglenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabbi Sacks

Uygarıklar Neden Çöker?

Özet

Özgür bir toplumun idame edilmesinin önündeki en gerçek ve zorlu sınav nedir? Acaba zor zamanlarda hayatta kalmak mıdır? Belki size bir sürpriz gibi gelecek, ama hayır. Bir toplumun gerçek sınavı, yoksulluk değil, varsıllıktır, güvensizlik değil güvendir, kölelik değil özgürlüktür. Moşe, Bene Yisrael'in tüm fiziksel ihtiyaçları karşılandığı zaman (kendi ülkeleri, bereketli hasatları ve evleri olacağı zaman) asıl sınav olan manevi sınavlarının başlayacağını belirtmektedir: İyi zamanlarda inançlarını nasıl koruyacaklardır?

Asırlar boyunca, antik Mısır, antik Roma ve benzeri birçok güçlü uygarlık sonunda çökmüştür. Moşe'nin tavsiyesi, bu kalıbı izlememek konusunda bir anahtar niteliğindedir. Ve Moşe bunu, tarihin büyük kısmı henüz başlamış bile değilken söylemiştir! Moşe'nin, Devarim kitabının merkezi argümanını oluşturan mesajı şudur: Şayet ülkeyi ve tadını çıkarmakta olduğunuz özgürlüğü kendiniz kazandığınızı ve özgürlük için çalışmanıza gerek olmadığını varsayarsanız, kayıtsız ve halinizden memnun hale gelirsiniz. **Bu, herhangi bir uygarlığın sonunun başlangıcıdır.**

Kontrolsüz bırakıldığı takdirde, eşitsizlikler artar. Zenginler kendi rahatlarına düşkün hale gelirler ve fakirler dışlanırlar. Sosyal bölünmeler, kırgınlıklar ve adaletsizlikler baş gösterir. Toplum artık kaynaşmaz. İnsanlar birbirlerine kolektif bir sorumluluk bağıyla bağlı oldukları hissini taşımazlar. Bireycilik üstün gelir. Güven azalır. Sosyal sermaye yıpranır.

Bu, er ya da geç, ne kadar büyük olursa olsun her uygarlığın başına gelmiştir. Hele etrafları büyük imparatorluklarla çevrili küçük bir halk olan Bene Yisrael için bunun sonuçları felaket olacaktı. Moşe'nin halkın manevi yön duygusunu kaybetmesi halinde onlara musallat olacak olan lanetlere dair uzun anlatımında açıkça ifade ettiği gibi Yisrael kendisini yenilmiş ve yıkılmış halde bulacaktı. Ve işte bu nedenle **Devarim kitabı, uygarlıkların normal gelişim ve gerileme kanunlarına üstün gelmeye kabil bir toplum yaratmayı hedeflemektedir. Bu parmak ısırtan bir fikirdir.**

Bu nasıl yapılacaktır? Her kişinin, toplumun bütünü uğruna sorumluluk taşıması ve paylaşmasıyla. Her bireyin, halkının tarihini bilmesiyle. Her bireyin, herkesi yöneten kanunları öğrenmesi ve anlamasıyla. Bunları çocuklarına, onların da kendi kimlikleri hakkında bilgili ve uzman hale gelecekleri şekilde öğretmekle.

Kural 1: Nereden geldiğini asla unutma. Eğer köklerinizi hatırlarsanız ve mahkemeler kurup, kanun ve adaleti bir öncelik haline getirmek suretiyle herkes için özgürlüğü ayakta tutarsanız, geleceğinizi garanti altına alma yolunda büyük bir adım atmış olursunuz. Fakirlere ilgi gösterip ihtiyaçlarını karşılayarak. Herkesin saygınlığın temel gerekliliklerine sahip olmasını temin ederek. Yalnız insanları halkın kutlamalarına dâhil ederek. *Beriti* (antlaşmayı) bir ritüel şeklinde her gün, her hafta, her yıl hatırlayarak ve yedi yılda bir onu ulusal bir toplantıda yenileyerek. Her zaman halka kaderini hatırlatacak ve iktidardaki yozlaşmayı ifşa edecek peygamberlerin varlığından emin olarak.

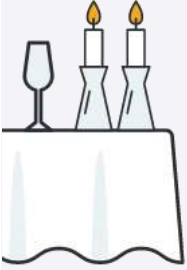
Kural 2: İlke ve ideallerinden asla uzaklaşma. Nasıl? Tanrı'nın bizden daha büyük bir güç olduğunu ve her zaman da olacağını tanımakla. Moşe'nin en ısrarcı olduğu nokta budur. Toplumlar, kendilerinden üstün bir güce olan inançlarını kaybettikleri zaman eskimeye başlarlar. Bunun ardından kanuna olan inançlarını kaybederler ve sonunda kendilerine olan inançlarını kaybederek sona ererler.

Kural 3: Bir toplum, inancı kadar güçlüdür. Bizi kendimizinkiler kadar başkalarının ihtiyaçlarını da onurlandırmaya yalnızca Tanrı'ya yönelik inanç sevk edebilir. Bizi, görece kadar yaşayamayacağımız bir geleceğin yararına hareket etmek üzere yalnızca Tanrı'ya yönelik inanç motive edebilir. Bizi, yanlış davrandığımızı başka hiçbir insanın hiçbir zaman keşfedemeyeceğine inandığımız zaman bunu yapmaktan yalnızca Tanrı'ya yönelik inanç alıkoymalıdır. Bize, gerek başarının getirdiği kibri, gerekse de askeri ve ulusal mağlubiyete yol açan aşırı özgüveni yenen

alçakgönüllülüğü yalnızca Tanrı'ya yönelik inanç verebilir.

Kitabı *Civilisation*'un sonlarına doğru, Niall Ferguson, Avrupa'nın, 17. yüzyıla kadar Çin'in ardında iken, nasıl olup da sonra onu geçip önem ve baskınlık düzeyine yükseldiğini araştırır. Başta, der, belirleyici etkenin Avrupa'nın Çin'den daha iyi silahlara sahip olması olduğunu

düşünmüştük. Sonra bunun daha iyi bir siyasi sisteme sahip olmaktan kaynaklandığını düşündük. Sonra belirleyici etkenin daha iyi bir ekonomik sistem olduğu sonucuna vardık. Ama sonunda, Avrupa'nın kuvvetinin, inancından geldiğini anladık. **Bir toplumu gerileme ve düşüşten sadece inanç kurtarabilir. Bu, Moşe'nin en büyük öngörülerinden biriydi ve doğruluğunu hiçbir zaman kaybetmemiştir.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce Moşe neden, varsıllık ve güvenin, yoksulluk ve güvensizlikten daha zorlu sınavlar olduğuna inanıyordu?
2. Nereden geldiğimizi unutmamak, özgür ve adil bir toplumu idame ettirmemize nasıl yardım edebilir?
3. Sizce inanç bir toplumu güçlü ve birlik halinde tutmakta nasıl bir rol oynar?

Kı saca Peraşa

Moşe Bene Yisrael'i cesaretlendirerek, Tanrı'nın Kenaani ordularını onlar uğruna mağlup edeceği konusunda onları temin eder. Erets Yisrael'e girişlerinin, kendi erdemlerinin bir sonucu değil, atalarının liyakatlerinin sayesinde olduğunu vurgular ve bu noktayı belirtmek amacıyla onlara geçmişteki ihlallerini hatırlatır.

Moşe, 40 yıllık yolculuklarını ve yaşadıkları mucizeleri tekrar anlatır ve onlara tüm Kenaani putlarını imha etmelerini emreder. Ülkenin nimetlerine işaret eder ve Tanrı'ya dua ve *Birkat Amazon* (ekmek yenmiş bir öğünün sonunda söylenen şükran *berahası*) ile teşekkür etmenin önemini vurgular. Moşe halkı, yeni elde ettikleri ve düşüşlerine yol açabilecek olan refah ortamı içindeyken Tanrı'yı unutmamaları konusunda uyarır. Altın Buzağı günahını ve Tanrı'nın yeni *luhot* (levhalar) hazırlanması ve Levilerin göreve atanması konusundaki emrini tekrar anlatır.

Bu haftanın *perahası* ayrıca *Şema*'nın ikinci paragrafını da içerir. Bu kısım, Tanrı'nın emirlerini takip etme gereğini, bunun bize sürekli bir bereket sağlayacağını ve bizi sürgüne çıkmaktan koruyacağını vurgular.

Peraşadan Simalar

Birkat Amazon: Öğünden sonra şükranlarını sun ve nimetlerin - büyük ya da küçük -ne kadar değerli olduğunu hisset.

Bene Yisrael: Maneviyatla bağlı, Tanrı'nın isteğiyle koruma altında, ama hepsinden önemlisi, her zaman saygın.

A-Şem: Tanrı'nın bakışı altında, Yisrael parlak bir ışık saçar; gündüz ve gece, O'nun ışığını yansıtır

Avot (Atalar): Atalarımız (Avraam, Yitshak ve Yaakov) bize Tanrı'nın isteğini ve bizi bağlayan antlaşmayı takip etmemizi hatırlatırlar.

Peraşadan Pratiğe

Bu hafta Moşe bize önemli bir şeyi hatırlatmaktadır: Başarılarımız ve bereketlerimiz tamamen bizim çabalarımızın sonucu olmayıp, Tanrı'dan gelir. Bu öğretiyi uygulamaya geçirmenin çok güzel bir yolu, bu haftaki pratik *mitsvamızdır*: *Birkat Amazon*.

Bu *mitsva*, Ekev *peraşasında* yer alır, dolayısıyla bu uygulamaya yakından bakmak için bu uygun bir zaman. *Birkat Amazon* söylemeyi, bize yiyeceğimizi tedarik ettiği için Tanrı'ya küçük bir "teşekkür ederim" notu göndermek olarak düşünebilirsiniz. Bu, derin bir soluk alıp, yemek yemenin bile A-Şem'in bir armağanı olduğunu hatırlamak için uygun bir andır.

□ Tanrı'ya başka ne şekilde bir "teşekkür ederim" notu gönderebiliriz?

Peraşayla Oyun

Bir "*Şükran Çemberi*" oluşturmak için işte size bir fırsat.

Aile fertleri ve/veya arkadaşlar ve konuklar bir çember halinde oturacak ve herkes sırası geldiğinde, hakkında müteşekkir olduğu bir şeyi ifade edecek. Her katılımcının farklı bir şeyden bahsetmesi gerekiyor.

Bu oyuna biraz zorluk katmanın bir yolu, oyunun sonunda, oyuncuların birinin, diğer tüm katılımcıların ne konuda müteşekkir olduğunu hatırlayıp hatırlamadığını görmek olabilir!

Peraşadan Bilmece

Soru: Eğer önünüzde şarap ve kek varsa, önce hangisine *beraha* söylemeniz gerekir?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Felsefe

Özgür ve refah içindeki bir toplumun devamlılığının sağlanmasındaki gerçek sınav nedir? Moşe bu sorunun cevabını bilmektedir ve Rabi Sacks'ın bu haftaki *peraşa* yazısında keşfe çıktığı konu da tam olarak budur.

Moşe bir toplumun gerçek sınavının, bu sınavı bekleyebileceğiniz mücadele veya fakirlik dönemlerinde değil, refah ve güven zamanlarında olduğu konusunda uyarıda bulunmaktadır.

Bir toplumun, tüm fiziksel gereksinimleri karşılandığı zaman kayıtsız hale gelerek değerlerini (gayretli çalışma, tevazu, *tsedaka*) unutmaya ve ayrıca, Tanrı'ya olan inancından uzaklaşarak bunun yerine kendi başarıları hakkında bir öz tatmin duymaya ve hayatta daha kolaycı bir yolu seçme riski vardır. Bu kayıtsızlık ahlaki çöküntüye, sosyal bölünmeye ve sonunda o uygarlığın gerilemesine yol açabilir.

Moşe'nin mesajı bize, tarihimizi hatırlamanın, sosyal dayanışmayı korumanın, adaleti el üstünde tutmanın ve özellikle de Tanrı'ya olan inancımızı muhafaza etmenin önemini hatırlatmaktadır. Bizden daha yüksek bir güce olan inanç kolektif sorumluluğu, ahlaki bütünlüğü ve uzun vadeli düşünmeyi teşvik eder ki bunlar herhangi bir toplumun sağlıklı ve uzun ömürlü olması için temel

gerekliliklerdir. Moşe'ye göre, bir toplumun başarısının getirdiği tuzakları bertaraf edebilmesinin ve kalıcı bir özgürlük ve refahı temin etmesinin yolu budur.

□ Sizce refah ve zenginlik neden bir toplum için birer tuzak teşkil edebilir? Refah içinde yaşayan bir toplumun düşüşe geçmemek üzere bir denge tutturabilmesinin yolu var mıdır?

Peraşa Anlatısı

Richie'nin Serveti

Bir zamanlar küçük bir köyde Richie adlı bir çocuk yaşı yordu. Ailesinin çok az parası vardı , ama sevgileri hiçbir zaman eksik değildi. Richie'nin anne ve babası nı n çok sevdikleri bir söz vardı : “Ne olursa olsun, başkaları na karşı nazik ol.”

Richie büyüdüğü zaman büyük şehre doğru yola koyuldu ve orada, şehir merkezindeki bir dükkânda yardımcı eleman olarak ilk işine başladı . Olağanüstü bir gayretle çalışıyor ve biriktirebileceği her kuruşu biriktiriyordu. Bir gün kendine, istediği her şeyi satın alacak kadar parası olacağı nı söyledi. Zaman geçiyor ve Richie'nin gayretli çalışmaları meyvelerini veriyordu. İşinde ilerledi ve zaman içinde kendi dükkânı nı açtı . Burada renkli kumaşlar ve hoş aromalı baharatlar satı yordu. Dükkânı o kadar başarılı oldu ki Richie zenginleşti! Büyük bir evi ve birçok güzel eşyası vardı . Ama buna rağmen mütevazı geçmişini asla unutmuyordu.

Bir gün Richie ailesini ziyarete gitti. Oradayken kasabadaki birçok kişinin maddesi kıntı larla mücadele etmekte olduğunu gördü. Yoksul ve aç olmanın nası l bir şey olduğunu gayet iyi hatırlı yordu ve “Acaba nası l yardımcı edebilirimi?” diye düşündü.

Sonunda benzersiz bir şey yaptı . Richie oradaki insanlardan bazı ları nı , kasabada büyük bir bina inşa etmeleri için işe aldı . Bina tamamlandı ğı zaman, herkesin ücretsiz olarak yemek yiyebileceği bir mutfağı , çocuklar için bir okulu ve yetişkinlerin, daha iyi işlere girebilmek üzere çeşitli beceriler edinebilecekleri bazı faaliyet odaları içeriyordu. Richie ayrıca herkesin bedenlerini sı cak tutacak giysileri ve ayakkabı ları olmasını nı temin etti.

Richie her ay kasabayı ziyarete geliyordu. İnsanlarla konuşuyor, hikâyelerini dinliyor ve elinden geldiği zaman sorunları nı çözmelerine yardımcı oluyordu. Her zaman güleryüzlü ve yeni fikirlere açı ktı ve asla başkaları ndan daha iyiymiş gibi davranmı yordu. Kasaba halkı Richie'yi seviyordu. Richie'nin hikâyesi duyulmaya başlayınca başkaları na da iyilik eylemleri yapma ilhamı veriyordu. İnsanlar Richie'nin mutluluğunun servetinden değil, bu servetini ve becerilerini dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için kullanmaktan kaynaklandığı nı görüyorlardı . Hikâyesi başkaları na bir ders vermişti: Ne kadar başarılı olursanız olun, en büyük armağan, başkaları na yardımcı ve iyilik etme kabiliyetidir.

Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

Herkesin ihtiyaç duyduğu her şeye sahip olduğu, ama servetlerini ve rahatlarını kanıksadığı müreffeh bir toplumda yaşadığınızı farz edin. Toplumunuzun şükran, tevazu ve kolektif sorumluluğun önemini hatırlamasına nasıl yardımcı olabilirdiniz?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

Cevap: Duruma göre değişir. Normal şartlarda öncelikle kek için *mezonot berahasını* söylemek gerekir. ANCAK eğer bir Kuduş söylenecekse, tabii ki şarap önceliklidir! (Şulhan Aruh Orach Hayim Rema 211:44)

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.